

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин

ім. Б.Д. Гаврилишина

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

«ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»

Студентки 4 курсу групи МЕВ-41

Галузі знань 0302 Міжнародні відносини

Напряму підготовки

6.030203 Міжнародні економічні відносини

Щупляк В.С.

Керівник доц. Дем'янюк О.Б.

Національна школа _____

Кількість Балів: _____ Оцінка:ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	5
1.1. Поняття і концепції глобального розвитку	5
1.2. Визначальні підходи глобалізаційних процесів	9
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ.....	12
2.1. Основні тенденції розвитку суспільства.....	12
2.2. Міжнародне регулювання глобального розвитку.....	16
РОЗДІЛ 3 УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	20
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	28
ДОДАТКИ.....	31

ВСТУП

Актуальність теми. Тема глобального розвитку суспільства є надзвичайно актуальною в наш час, адже в теперішніх умовах глобалізація прискорюється. Внаслідок цього виникають значні зміни, що знаходять своє відображення у численних публікаціях з глобалістики, яка переросла у нову галузь знань, що вивчає глобальні процеси. Сучасна цивілізація перебуває на переломному етапі глобальної трансформації людства, адже йому загрожує загострення глобальних проблем, криз і катастроф. Вирішення цих проблем в контексті глобального розвитку мають велике теоретичне і практичне значення.

Мета курсової роботи – дослідження глобальних процесів на сучасному етапі для виявлення основних закономірностей розвитку суспільства.

Для досягнення даної мети у цій роботі поставлені наступні **завдання**:

- розкрити сутність і концепції глобального розвитку суспільства;
- вивчити основні підходи глобального розвитку;
- проаналізувати визначальні тенденції суспільного розвитку;
- дослідити систему міжнародного регулювання глобального розвитку;
- встановити місце і роль України у сучасних глобалізаційних процесах.

Об'єктом даного дослідження є глобалізація як рушійна сила суспільного прогресу.

Предмет дослідження – розвиток суспільства в контексті глобалізації.

Методи, що використовуються для дослідження теми полягають у:

- аналізі наукових робіт та статей по даній тематиці;
- порівнянні статистичних даних;
- синтезі зібраної інформації;
- систематизації даних.

Огляд літератури за темою дослідження. Оскільки ця тема є актуальною, то в останній період проводиться все більше і більше досліджень в даній області. Яскравим прикладом є робота Ковальова Г. П. «Україна у

світових глобалізаційних процесах: виклики і відповіді» в якій розкрито суть глобалізаційних процесів та їх впливи на Україну. Також варто згадати наукову статтю Сосіна О.В., Воронкова В.Г. та Постола О.Є. - «Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток».

Практична значущість даного дослідження полягає у активному використанні статистичних даних і аналітичних робіт для виявлення впливів глобальних процесів як на національний, так і на світовий рівень.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

1.1. Поняття і концепції глобального розвитку

У другій половині ХХ ст. з'являється поняття «глобальне суспільство», що означає суспільство, яке охоплює усю земну кулю і громадянами якого є всі жителі планети Земля. Дане поняття виникло у зв'язку з потребою у дослідженнях глобальних суспільних процесів, які впливають на розвиток людства в цілому.

Існують різні тлумачення поняття та сутності глобалізаційних процесів. Найперше глобалізацію розглядали через призму господарської інтернаціоналізації. Проте у наш час науковці тлумачать це явище значно ширше. Найбільш близьким для нас є визначення глобалізації як « поступове перетворення світового простору в єдину зону, де без перешкод переміщуються капітали, товари та послуги, де вільно поширюються ідеї та пересуваються їх носії» [1, с. 84].

Глобалізація, що охопила всі сфери сучасного буття людини, створила нову наукову галузь – глобалістику, продовжує ставити перед дослідниками нові питання, передовсім, щодо її природи, змісту й наслідків. Серед різних концептуальних підходів стосовно вищевказаного. Доволі поширеним є трактування глобалізації як такої, що фактично продовжує епоху модерну, реалізуючи завдання творення індустріальної, ринкової економіки, представницької демократії, системи захисту прав і свобод людини

Розвиток за своєю природою та засобом реалізації є процесом, а процес означає сукупність змін у просторі та часі, отже він є неможливим поза часом. Під процесом розуміємо як послідовні, закономірні зміни будь-чого, так і сукупність дій, спрямованих на досягнення поставленого результату. Розвиток являє собою складний і суперечливий процес як по висхідній, ті по низхідній лінії, оскільки регрес також є формою розвитку.

Під глобальним розвитком як основною тенденцією розвитку сучасного світу розуміють фундаментальну зміну світового порядку, в результаті чого

зникають національні кордони. Це викликано розвитком інформаційно-комунікативних технологій, які є диктатом масової культури. Розвиток - це насамперед зміна, рух. Його можна вважати вищою формою руху. В процесі розвитку створюється нова якість. Розвиток являє собою складний і суперечливий процес як по висхідній, ті по низхідній лінії, оскільки регрес теж є формою розвитку.

Поняття «глобального розвитку суспільства» використовується нами для визначення головних закономірностей, тенденцій та напрямів еволюції внутрішнього розвитку окремих країн та народів і світового співтовариства в цілому як системи взаємодій у просторі та часі та в їх взаємозв'язку.

Великий внесок у розвиток філософії глобального розвитку вносить концепція шести «ліній розломів» С. Хантінгтона[2, с.16]. Ця концепція описує шість «ліній розломів», що загрожують всьому людству (рис.1.1)

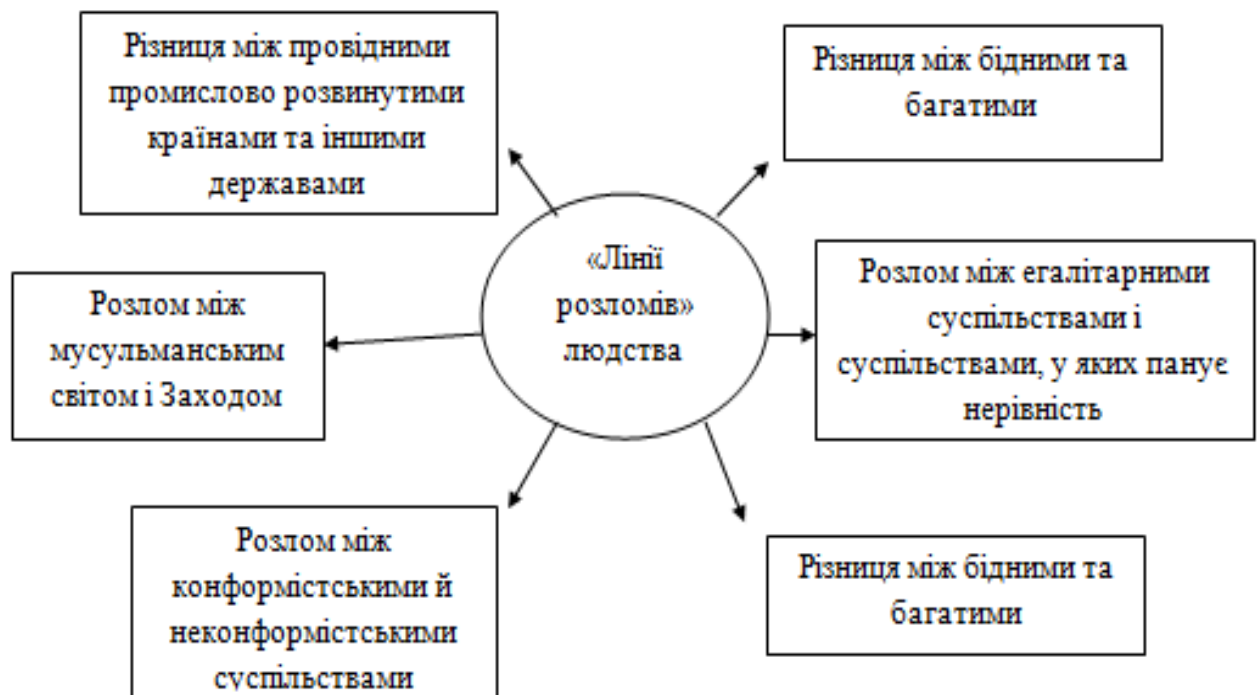

Рис. 1.1. «Лінії розломів» людства

Джерело: розроблено автором [2, с.16].

Збільшення кількості конфліктів з етнічного й цивілізаційного погляду свідчить про зростання політичної та соціальної нестабільності у сучасному світі.

Основні прояви глобалізації спостерігаються в політичній сфері, фінансово-економічній, культурній та в навколишньому середовищі. Так, політична глобалізація розглядається як поява глобальної політики й елементів космополітичного права з новими формами регіоналізму, у тому числі регіоналізму політичного, під яким мається на увазі географічне угруповання суміжних держав, які мають спільні властивості й різносторонні структури (ЄС, АСЕАН). Формуючи нові системи комунікацій, політична глобалізація створює новий досвід, нові засоби взаєморозуміння й нові межі політичного порівняння незалежно від безпосереднього контакту з певними народами або питаннями. Супутніми тенденціями політичної глобалізації є нерівний доступ до нових засобів комунікації, що супроводжується вилученням із глобальної політики окремих суб'єктів, систем; сприяє розвитку глобального феодалізму, неолібералізму як сучасних процесів глобалізаційної політики та трансформації основ світового порядку завдяки переусталенню традиційних форм суверенної державності й переупорядкуванню міжнародних політичних відносин.

У наш час поширилась концепція «нової філософії глобального розвитку», яка має декілька основних ідей:

1. Глобальний розвиток об'єднує простір і час, вони ніби розчиняються в єдиному процесі: кожна людина як учасник певних зовнішніх стосунків є одночасно і собою, і втіленням усього людського роду.

2. Глобальний розвиток збігається у часі з модернізацією, а отже розвивається з XVI ст. Вона включає процеси економічної систематизації, встановлення і розвиток міждержавних відносин, виникнення глобальної свідомості, глобальної культури, глобального громадянського суспільства. З часом процеси глобалізації поглиблювались і тепер вона як перебуває у найбільш стрімкій фазі свого розвитку.

3. Глобальний розвиток пов'язаний з феноменом «стиснення». Дуже часто можна почути такі вислови як «планета стискається», або «відстані зникають». Однак це не слід розуміти буквально. Під глобалізацією розуміється феноменологічне елімінування простору й генералізація часу. Глобалізація

означає закінчення дії універсалізму. Рання фаза прискореної глобалізації визначалась існуванням відмінностей між сферами, де застосовувались загальні раціональні норми, та іншими, де головна роль належала специфічним міжособистісним взаєминам й індивідуальним якостям кожної особистості.

4. Глобальний розвиток охоплює систематичний взаємозв'язок всіх індивідуальних соціальних утворень, що встановились на планеті. Тому у контексті суцільної глобалізації жодний зв'язок або комплекс зв'язків не можуть залишитись в ізоляції, адже кожен з них зазнає впливу інших. Найбільше це проявляється на територіальному аспекті., так як географічні кордони в період глобалізації втрачають своє первинне значення. Глобалізаційні процеси посилюють уніфікацію людського суспільства.

5. Е. Гідденс у численних своїх працях визначає глобалізацію як безпосередній наслідок модернізації, сутність якої цікавила його як філософа. Модернізація викидає соціальні відносини з історичного контексту й розміщає їх у ширші часові та просторові рамки. А глобалізацію в свою чергу посилює цю тенденцію[3, с. 12].

6. Т. Парсон, аналізуючи процес глобалізації, зробив висновок: якщо суспільства рухаються по загальному еволюційному ланцюжку, то вони стають все більш схожими між собою.

На сучасному етапі глобалізація не набула поки що необхідної універсальності й має неоднорідний характер, тому що глобалізація різних сфер економічної діяльності відбувається по-різному. Тому така асиметрія створює серйозні протиріччя[3, с. 13]:

- зростання розриву між тими, хто включений у соціальне життя, і тими, хто не бере участі в ньому;
- збільшення соціального розриву між багатими та бідними;
- «безсилля в умовах взаємозалежності».

Глобалізацію можна розглядати як результат структурних змін капіталізму, втілених у діяльності безлічі людей, організацій і держав, що породжує нові сфери відносин і моделі поведінки.

Можна також виділити концепцію управління процесами К. Кільюнена, який під глобалізацією визначав прискорення економічної інтеграції – розширення торгівлі, технологічних інновацій, фінансових потоків, інформаційних мереж та крос культурних явищ, що являють собою виявлення універсальних і специфічних зразків поведінки індивідів, організацій та соціальних груп в контексті різних культур.

1.2. Визначальні підходи глобалізаційних процесів

Наукові школи визначають, що процес глобалізації пояснюється різними методологічними підходами: економічний, культурологічний, екологічний та комплексний [4, с.58].

1. Економічний підхід обґрунтовує глобалізацію як бурхливий розвиток світових ринків, інтернаціоналізацію господарювання, в контексті яких відбувається порушення економічних та національних кордонів та формування світової економіки.
2. Культурологічний підхід пояснює глобалізацію в широкому цивілізаційному масштабі, який являє собою перевтілення всезагального в особливе, а особливого – у всезагальне.
3. Екологічний підхід націлений на аналіз нерівномірності використання людиною природних ресурсів, виникнення екологічних конфліктів, досягнення екологічної справедливості та об'єднання зусиль країн задля спільного забезпечення виживання людства на планеті.
4. Комплексний підхід, в розумінні якого глобалізація описується як комплексне, геополітичне, гео економічне, геокультурне явище, яке здійснює вплив на всі сторони життєдіяльності людини, процес послаблення традиційних територіальних, соціокультурних і екологічних бар'єрів сприяє ізоляції окремих суспільств один від одного.

Економічна глобалізація виступає як інтенсифікація трансмежових економічних, політичних, соціальних та культурних зв'язків; як історичний період, який настав після завершення “холодної війни”; як трансформація

світової економіки; як ортодоксальна ідеологія; як технологічна революція; як нездатність національних держав вирішувати глобальні проблеми; як триумф американської системи цінностей.

Виокремлюють певні парадигми розуміння явища глобалізації[4, с.56]:

- «гібридизація» являє собою широкий спектр міжкультурних взаємодій, котрі приводять до взаємозбагачення;
- «макдольнадизація» - зміна складу продукції, яка здійснюється багатьма транснаціональними компаніями з метою зменшення собівартості продукції. Також цей процес відбувається під егідою модернізації, яка має вияв в європеїзації, американізації та вестернізації суспільств;
- «зіткнення цивілізацій» - це фрагментація всього світу, що проявляє себе через цивілізаційні відмінності, які в свою чергу опираються на культурній диференціації глобального суспільства.

Основними вимірами глобального розвитку є : функціональний, апологетичний, , технологічний [4, с.55]. Функціональний підхід – акцентує увагу на ролі національних держав у справі порятунку національних економік від негативного та згубного впливу «космополітичної» та «гібридної» глобалізації. Апологетичний підхід – виділяє роль глобальних ринків у інноваційних процесах при цьому обмежуючи роль втручання держави у процеси «космополітичної глобалізації». Технологічний підхід – головна увага приділяється найновішим “кібернетичним” технологіям як умовно вибіркової “гібридної глобалізації”, яка допомагає периферійним країнам інтегруватися в глобальну економіку, зберігаючи власне регіональну специфіку.

Під визначенням економічної глобалізації розуміється процес, що передбачає повну реорганізацію виробництва у просторі; розповсюдження споживацьких товарів, значні переміщення населення як на Півдні, так і на Сході і Заході; взаємне поширення промислових підприємств через державні кордони, розширення фінансових ринків, також збільшення частки ПІІ у економіки, що розвиваються, збільшення глобального ринку праці,

розповсюдження технологій, міжнародних комунікацій в усьому світі та культурну інтеграцію.

Рівень реалізації економічних відносин різноманітний: національний; міжнародний або наднаціональний та глобальний. Головне протиріччя глобальної економіки заключається в об'єктивній необхідності міжнародного розподілу праці та одностороннім присвоєнням капіталу, що проявляється в протиставленні глобальних інтересів людства та інтересів олігархічних суб'єктів ринку; створення режиму монопольної конкуренції та необмеженої лібералізації; економічної експансії США та економізації всіх сфер світосистемних відносин; поляризації багатства і бідності та посилення нестабільності та напруги в усьому світі.

Отже, економічну глобалізацію слід розглядати в чотирьох аспектах[5, с.60].:

- як об'єктивну тенденцію світового економічного, соціального, політичного і культурного розвитку;
- як мету, що висувається політичним керівництвом держав світу;
- як методологію аналізу розвитку країн і міжнародних відносин,
- як вироблення стратегії на державному рівні та на рівні підприємств, що мають стабільні інтереси за межами національної економіки.

Глобалізація віддзеркалює зростаючу взаємозалежність різних секторів світової економіки, в результаті чого розвиток і стабільність однієї національної економіки стає неможливим без розвитку і стабільності інших. Глобалізація являє собою свідому політику держав, що збільшує інтеграційну згуртованість світу, що приводить до виникнення єдиної світової економіки. Таким чином, слід відмітити, що перед світовою спільнотою постає проблема вироблення розумного підходу до глобалізації, створення ефективних механізмів управління цією тенденцією, підтримання своїх національних інтересів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

2.1. Основні тенденції розвитку суспільства

Глобальний розвиток охоплює систематичне взаємопереплетення всіх індивідуальних соціальних зв'язків, що встановились на планеті. У контексті суцільної глобалізації ніякий окремий зв'язок не може залишатись ізольованим, оскільки кожен з них впливає на інший. Це найбільшою мірою стосується територіального аспекту, так як географічні і національні кордони втрачають своє первинне значення.

Ніколи до цього часу не було таке швидке збільшення доходів, зменшення бідності, поліпшення охорони здоров'я. У розпалі цих змін змінюється контекст глобального розвитку потоки приватного капіталу в країни, що розвиваються значно зросли, покращується рівень демократії, новітні технології дають нам нові можливості. Попри всі позитивні наслідки, існує безліч негативних впливів: виникають нові проблеми щодо демографічних зрушень, зміна попиту та навіть зміна клімату. Ці зміни мають далекосяжні наслідки в глобальному розвитку [6].

Серед основних тенденцій економічної глобалізації варто зазначити інтернаціоналізацію господарського життя [7, с.5]. Інтернаціоналізація господарського життя являє собою об'єктивний процес виникнення та розвитку зв'язків між національними економіками різних країн, який охоплює всі сторони економічного життя країн. В контексті інтернаціоналізації господарського життя економічна глобалізація проявляється у наступних аспектах:

- зростанні ролі інтенсифікації трудових міграційних процесів;
- поглиблені зв'язків обміну товарами та послугами;
- зростаючої ролі міжнародно-технічного співробітництва.

Також інтернаціоналізація господарського життя проявляється у розширенні міжнародного руху капіталу. В основі цього явища лежить

розвиток і поглиблення міжнародних економічних, політичних, культурних та інших відносин між країнами. Якщо проаналізувати офіційні і приватні грошові потоки за 2015 рік (рис.2.1) , то можна зробити висновок, що лідерами є такі країни як: Нідерланди (68,2 млн. дол.), Німеччина (47,6 млн. дол.), Сполучені Штати Америки (38,5 млн. дол.), Японія (37,9 млн. дол.).

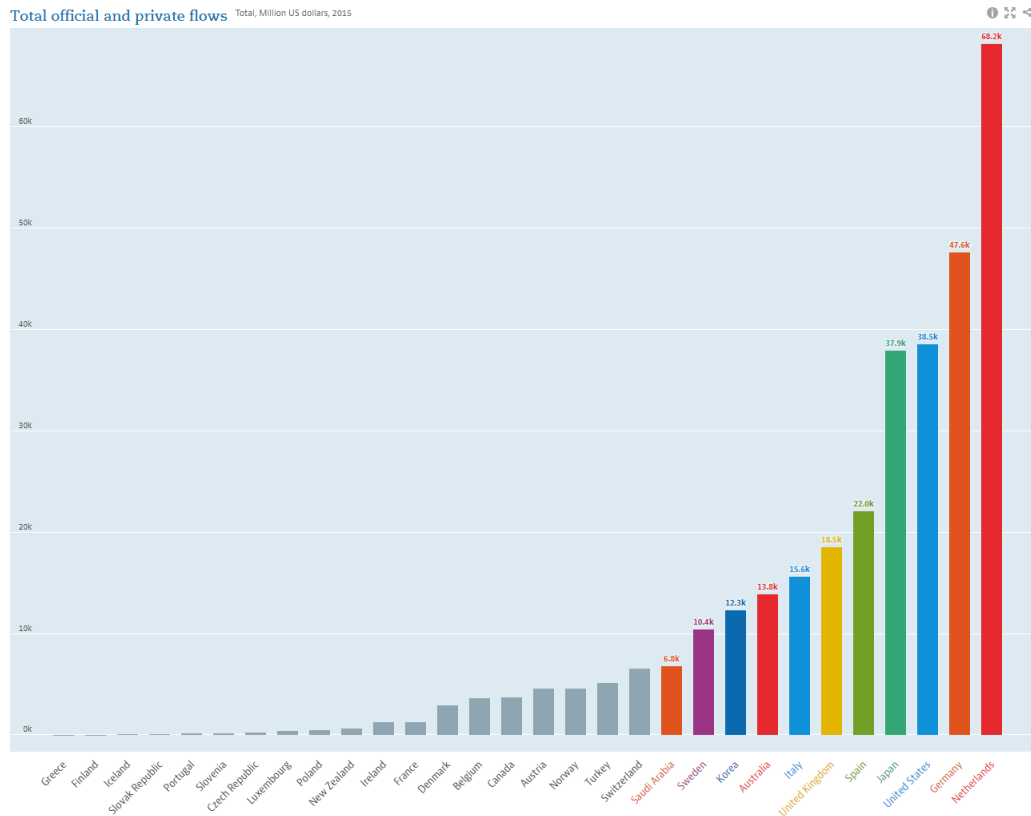

Рис.2.1 Офіційні і приватні грошові потоки за 2015 рік [8].

На теперішньому періоді з'являється тенденція до появи глобальних ринків[7, с.5]. Глобальний ринок являє собою систему обміну товарами і послугами між країнами, що виникла на основі міжнародного поділу праці й міжнародних валютно-кредитних і фінансових відносин. Глобальний ринок є сучасним феноменом товарного виробництва, що переріс національні кордони. Основною функцією глобальних ринків є здійснення переміщення товарів та послуг, факторів виробництва, фінансових ресурсів на міждержавному рівні і у світовому масштабі. Для прикладу, аналізуючи рівень ВВП протягом 2005-2016 років (рис. 2.2), можна дійти висновку, що лідируючі позиції на світовій арені займають Китай (19,75 млн. дол. у 2015 році) та Сполучені Штати Америки (18,62 млн. дол. у 2015 році).

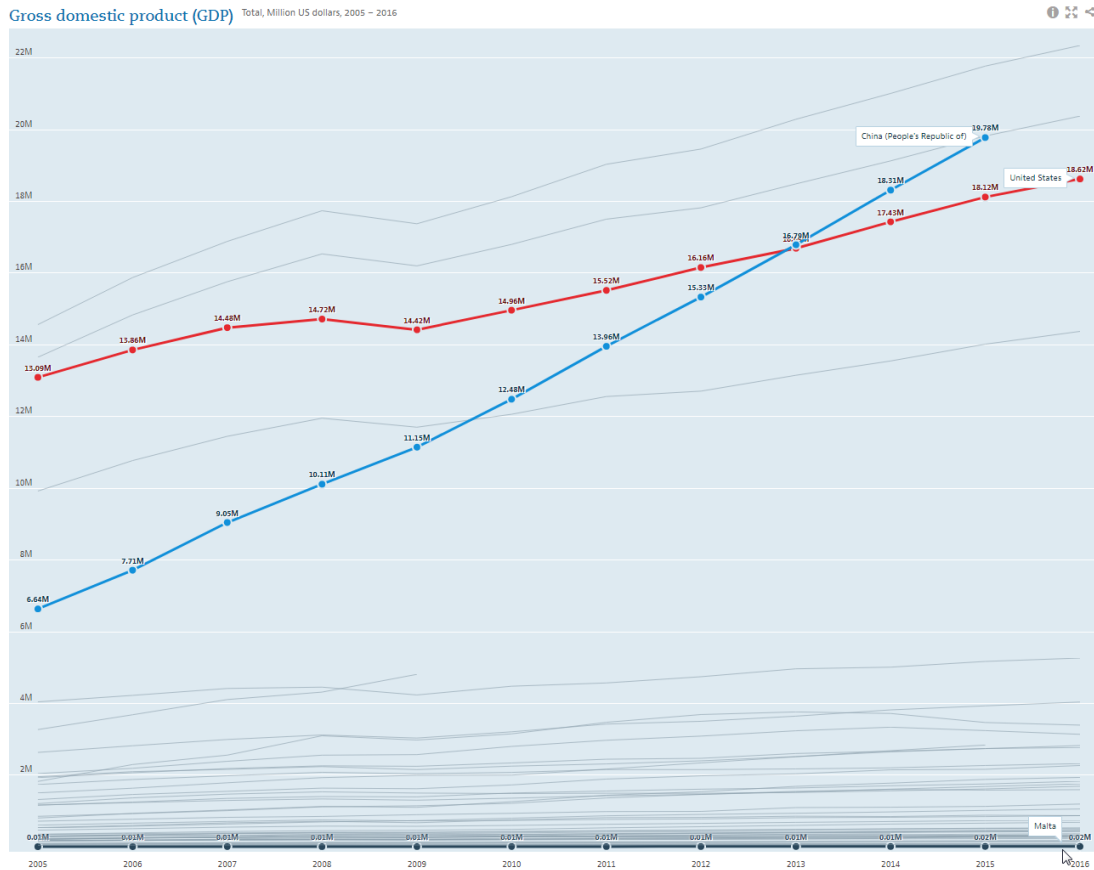

Рис.2.2. ВВП країн світу за 2005-2016 роки [8]

Ще одна фундаментальна тенденція являє собою зростаючу роль у світовій економіці транснаціональних корпорацій та трансформація їх в глобальні компанії. Особливо збільшилось число транснаціональних корпорацій в останній третині ХХ ст., - якщо в 1970 році їх кількість була 7300, то в 2009 вже нараховувалось понад 82 тисячі одиниць. Посилення ролі транснаціональних корпорацій досягається через процес концентрації капіталу серед них. Ядро глобальної системи становить 500 найбільших транснаціональних корпорацій. Вони працюють у 150 країнах світу і контролюють понад половину світового промислового виробництва, 63% зовнішньої торгівлі і більше 80% патентів і ліцензій на нову техніку, ноу-хау та технології. Найбільшу кількість транснаціональних корпорацій мають такі країни як: Сполучена Штати Америки, Франція, Італія, Німеччина і Туреччина (рис.2.3).

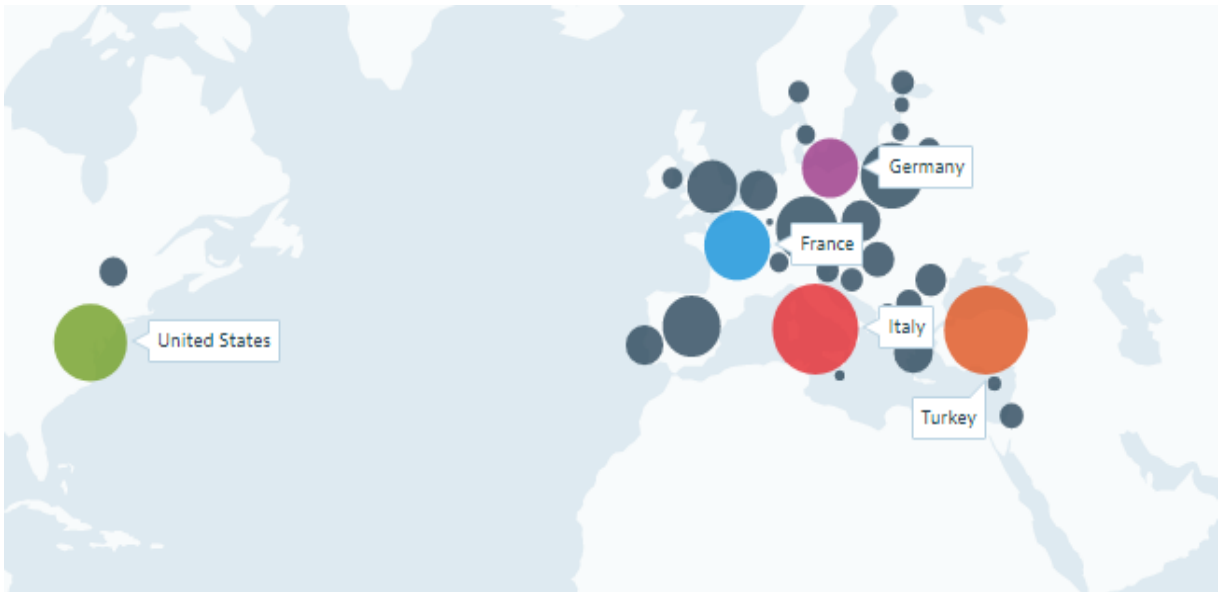

Рис.2.3. Кількість ТНК у країнах світу[8]

Також варто зазначити про тенденцією зміни ролі держави у розвитку національних економік [10, с.35]. Процес глобалізації світової економіки великою мірою обмежує здатність урядів контролювати механізм проведення зовнішньоекономічної політики, що в свою чергу має вирішальний вплив на рівень зайнятості населення та стабільність економіки всередині країни. В умовах зростання глобалізаційних процесів світового господарства класичні інструменти національної економічної політики, що призначені для активізації економічного зростання та стримування кризових явищ в економіці, значною мірою втрачають свою дієздатність.

Ще однією тенденцією є посилення відкритості національних економік. Відкритість національних економік передбачає вільний доступ на внутрішні ринки іноземної конкуренції, використання всіх форм інвестиційного і торгового співробітництва, що опрацьовані світовою практикою. Також ця тенденція забезпечує співставність світових та внутрішніх цін, доходів та господарського права та конвертованість національної валюти. Найбільше протягом 2005-2016 років інвестували (рис.2.4): Китай (8,71 млн. дол. у 2015 році), Сполучені Штати Америки (3,65 млн. дол. у 2015 році) і Німеччина(0,8 млн. дол. у 2015 році).

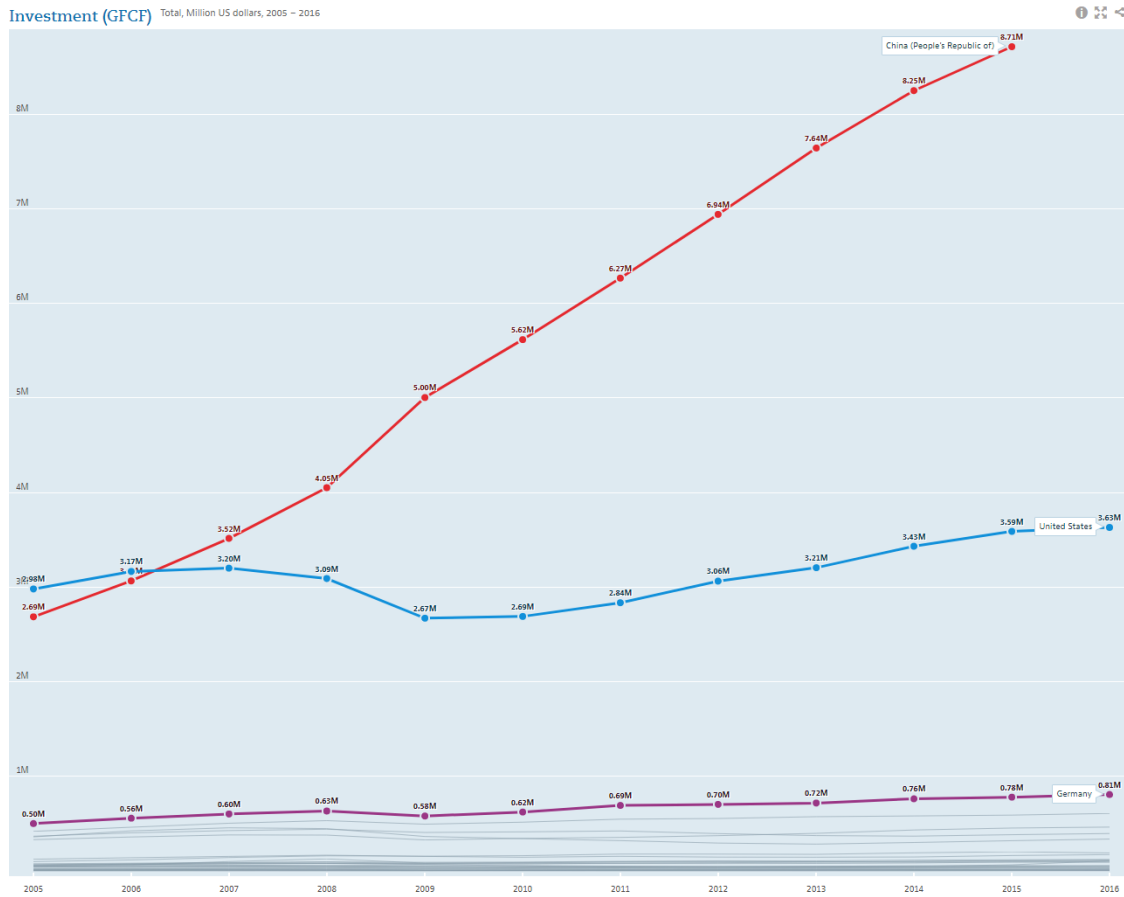

Рис.2.4. Іноземні інвестиції країн світу за 2005-2016 роки [8]

Отже, виникає проблема у виборі між принципом непорушності державного суверенітету та приєднанням у глобальний прогрес. Зазвичай держави обирають другий сценарій розвитку, підкорюючись економічній доцільності, і стикаються з фактом напливу іноземних валют, потоків інформації, міжнародних терористів, що знаходяться в інших країнах. Усе це знижує ефективність діяльності державного апарату і примушує шукати нові форми й способи вирішення економічних і соціальних проблем. Отже, звужуючи сферу діяльності державних урядів, економічна глобалізація послаблює основи державного суверенітету.

2.2. Міжнародне регулювання глобального розвитку

Характерною рисою розвитку механізму глобального регулювання економічних відносин є його посилення, що має об'єктивну основу. Відбувається це під впливом таких головних чинників: науково-технічного

прогресу, розширення міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації господарського життя.

Щодо головних регуляторних організацій глобального розвитку, то ними є:

- Світова організація торгівлі – найголовніший регулятор міжнародної торгівлі [11];
- Міжнародні кредитно-фінансові інститути;
- Міжнародні валютно-фінансові організації;
- Міжнародні організації регулювання світового ринку праці.

З-поміж них провідну роль на сучасному етапі відіграють три інституції: Міжнародний валютний фонд, Світовий банк реконструкції та розвитку і Світова організація торгівлі [12].

Однак, американський економіст та лауреат Нобелівської премії з економіки 2001 року Дж. Ю. Стігліц зазначав, що ці базові структури керують глобалізацією недостатньо ефективно. На його думку, зараз настав час змінити деякі правила управління міжнародним економічним порядком, оскільки ці структури не справляються належним чином із своїми завданнями, а саме усуненням бар'єрів вільної торгівлі та тіснішою інтеграцією відокремлених національних економік.

Доповнюють систему міжнародних організацій багато регіональних, галузевих, глобально-універсальних, міжурядових структур. Дана система здійснює координацію та багатостороннє регулювання торгово-економічних відносин у системі глобального розвитку.

До глобально-універсальних організацій належать три органи Організації об'єднаних націй – Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКАД), Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), Міжнародний торговельний центр (МТЦ), також міжурядові організації Всесвітня митна організація (ВМО) та Бюро міжнародних виставок та неурядові організації Міжнародна торговельна палата та Спілка міжнародних ярмарків. До галузевих торговельних організацій відносять міжурядові та неурядові організації. До регіональних

організацій належать усі регіонально-економічно угруповання. Організації з найбільш розвинутою торговельною функцією є Європейський Союз, Північноамериканська зона вільної торгівлі, МЕРКОСУР, Ліга арабських держав, Митний та економічний союз Центральної Африки, Асоціація держав Південно-Східної Азії, Азійсько-Тихоокеанське співтовариство.

Об'єктами глобального економічного регулювання є [12]:

- міжнародне співробітництво;
- міжнародні валютні відносини;
- торговельна політика;
- діяльність транснаціональних корпорацій;
- міжнародний економічний розвиток.

Стосовно регулювання міжнародного співробітництва, то воно діє на рівні координації співробітництва між націями, а особливу увагу приділяє розробці та впровадженні співробітництва та їх макроекономічної політики щодо міжнародної конкурентоспроможності. Вагомість співробітництва може коливатись від обміну інформацією та консультаціями до координації спільних політичних рішень між країнами.

Відносно регулювання міжнародних валютних відносин, то Бреттон-Вудська конференція запровадила новий міжнародний валютний порядок та принципи регулювання валютних відносин. На цій конференції було створено Міжнародний валютний фонд, який зараз є одним із найважливіших регуляторів глобального розвитку. Актуальними питаннями регулювання в цій сфері на сьогоднішньому етапі є: яким повинен бути режим валютних курсів, розмір офіційної міжнародної ліквідності та відповідальність країн із надлишком або дефіцитом платіжного балансу.

Що стосується регулювання торговельної політики, то цей процес передбачає розроблення торговельної політики на основі систематичного аналізу з урахуванням місця держави в конкурентному середовищі та наслідків входження її у глобальну економіку. На сьогоднішній момент держави схильні ігнорувати Світову організацію торгівлі та її фундаментальний принцип

недискримінації. Відтак, все частіше порушується режим найбільшого сприяння нації. Це стало поштовхом до розробки глибших форм регіональних домовленостей, які передбачають проведення єдиної зовнішньої політики країнами-членами СОТ і створення спільної системи СОТ, а також регулювання засобів лібералізації торгівлі між її країнами-учасницями.

Регулювання діяльності транснаціональних корпорацій ставить перед собою мету обмеження уникнення оподаткування, контролю за умовами передання технологій, гармонізації пільг держав-реципієнтів для залучення іноземних інвестицій. Стратегічний план транснаціональних компаній визначається рівнем координованості національної політики з глобальною політикою у сферах оподаткування, валютного контролю, митних тарифів тощо.

Регулювання міжнародного економічного розвитку ґрунтується на пошуку і застосуванні ефективних економічних заходів для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності країн, що, в свою чергу, потрібно спрямувати на підтримку основних чотирьох секторів національних економік: сільськогосподарського сектора, інформаційної сфери, експортноорієнтованого сектора промисловості та соціальної сфери. В цій сфері регулювання найважливішим є допомога країнам, що розвиваються у здійсненні відповідної бюджетної та валютної політики.

РОЗДІЛ 3

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Головною характеристикою глобалізаційних економічних перетворень сучасного українського суспільства повинна стати широкомасштабна та всеохоплююча модернізація всіх сфер суспільно-економічного життя, яка буде виступати консолідуючою основою розбудови незалежної, суверенної держави. В такій державі будуть гармонійно поєднуватись інтереси громадян українського суспільства та світової спільноти.

Оцінюючи місце і роль України в глобалізаційних процесах, варто враховувати різні фактори, виходячи також із перспективи [13, с.232]. Неухильна реалізація курсу України на інтеграцію в Європейський Союз буде забезпечувати верховенства права в країні. Також інтеграція з ЄС забезпечить розвиток плюралістичної демократії, отримання прав людини, формування національної ідентичності та побудову соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Україна відчувала вплив глобалізації з початку встановлення незалежності, коли її економіка стала відкритою для усього світу. З одного боку, шанси України скористатися перевагами глобалізації зростають, але з іншого – вона стає більш відкритою для нових загроз, що супроводжуються разом з глобалізацією.

На жаль, сьогодні Україна не є впливовим суб'єктом глобалізації і в цьому аспекті наша країна належить до периферійних держав [14, с. 28]. Це обумовлено рівнем її соціально-економічного розвитку та місцем держави на сучасній політичній арені. Тому найважливішим питанням для України стає пошук принципів та механізмів налагодження взаємозв'язків із глобальним світом, адже є загроза залишитись пасивним об'єктом реалізації глобального впливу інших країн світу.

Місце і роль України в глобалізаційних процесах також залежить від декількох факторів [14, с.27]:

- наявний природо-ресурсний та людський потенціал;

- напрямок спеціалізації у світовому господарстві;
- рівень науково-технічного і економічного розвитку;
- стан інфраструктури;
- стан інституціональної системи.

Повноцінна участь України в глобальному розвитку стане можливою за умови якісного вдосконалення та модернізації цих факторів, які забезпечать гідне становище України у світовій економіці та міжнародних економічних відносинах, зокрема в євроінтеграційних процесах.

Найбільшим глобальним ризиком для нашої держави є спроби окремих світових держав підпорядкувати собі інтереси України як окремої національної держави. Негативними наслідками цього явища є зростання соціально-політичних та етнічних конфліктів всередині держави, які виводять систему суспільного розвитку з динамічної рівноваги і позбавляють її можливості подальшого стабільного розвитку та ефективного функціонування.

Тиск з боку міжнародних економічних і політичних інститутів на українську державу зростає з кожним роком. Цей фактор примушує владні структури передати частину своїх повноважень під глобальний контроль, що призводить до обмеження суверенітету країни. Також у сучасних міждержавних стосунках все частіше порушується принцип невтручання у внутрішні справи суверенної держави, а отже, держава втрачає контроль над власною територією і вона не здатна протидіяти проявам регіонального і міжнародного тероризму.

В умовах світової глобалізації досягнути високого рівня життя неможливо без організування інтеграційних процесів з світовою спільнотою. Головну увагу слід звернути на спрямування інтеграційних зусиль до більш досконалих соціальних і технологічних підсистем. Саме тому членство України в Європейському Союзі стає необхідною умовою для розвитку держави і громадянського суспільства.

Наслідком глобалізаційних процесів для України також є збільшення розриву в рівнях економічного і соціального розвитку [15, с.300]. Відомо, що

глобалізація проявляється посиленням нерівномірності у соціокультурному поступі народів, дедалі більшим розмежуванням у світовому масштабі полюсів надмірного багатства та бідністю. Як показує сучасний розвиток, з часом прірва між лідерами та аутсайдерами невпинно зростає.

Під впливом глобалізаційних процесів Україна долучилась до світової міграції. Збільшення міграційних потоків впливає на демографічні і соціально-економічні показники всередині країни.

Зростання відкритості українського населення за часів незалежності неминуче призводить до все більшого втягнення України в міжнародні міграційні процеси. В топ-5 країн, куди найбільше мігрують українці входять: Італія, Чехія, Португалія, Великобританія, Франція (рис.3.1.).

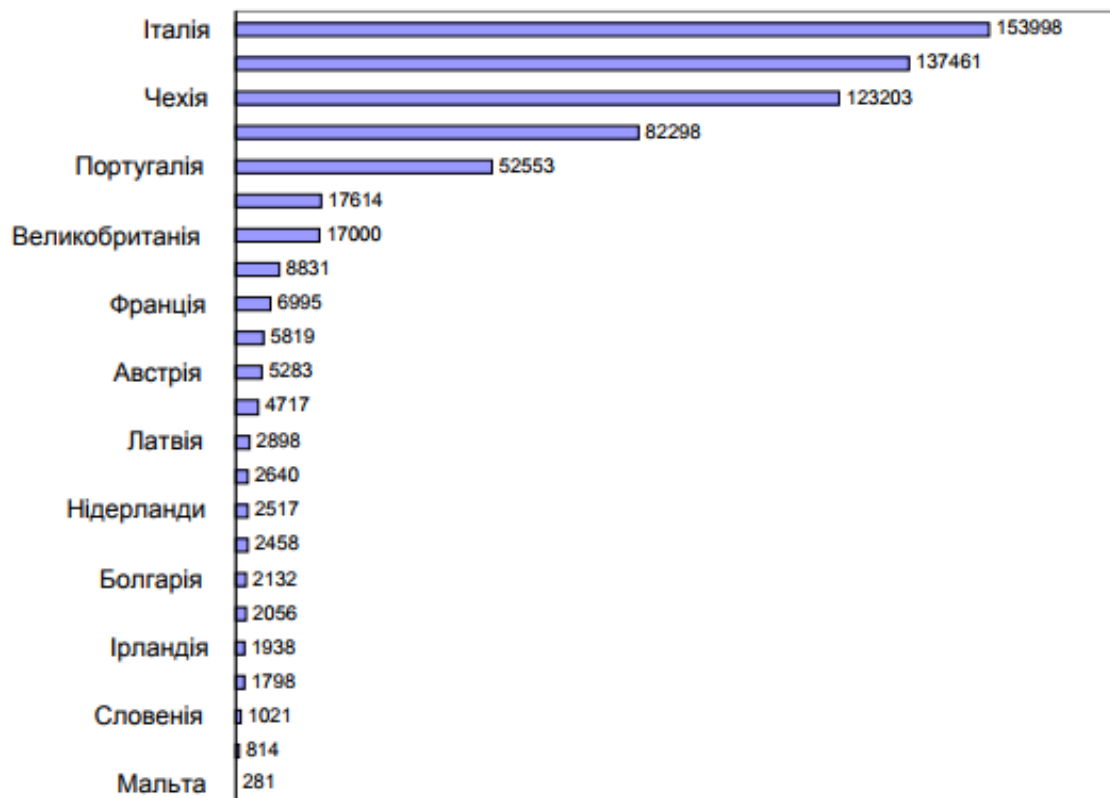

Рис. 3.1. Українці в країнах Європи, 2014 рік [16]

Тенденція до збільшення міграційних потоків зростає з кожним роком (рис 3.2.). Очікується, що ця тенденція зберігатиметься, відтак загальна кількість населення країни скоротиться на 10 млн до 2050 року [16].

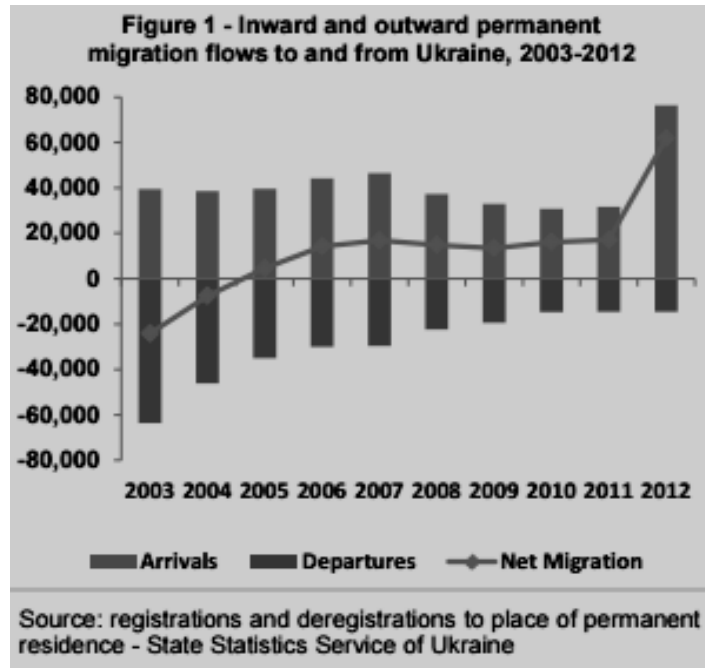

Рис. 3.2. Вхідні та вихідні постійні міграційні потоки з та в Україну 2003-2012 років[16].

Показники розвитку української економіки у порівнянні із найбільшими торговельними партнерами свідчать про недоречність беззастережного відкриття кордонів. Так, за даними Світового банку, ВВП на душу населення в Україні є одним з найнижчих у світі (рис.3.3) [17]. Виробничо-промисловий комплекс України нездатний адаптуватися до попиту на світовому ринку, про що говорить досить низький ВВП на душу населення. Через не конкурентоспроможність занепадають цілі галузі.

Рис.3.3. ВВП України за 2016 рік [17]

Щодо показників інтернаціоналізації господарського життя, а саме грошового обігу, то можна зробити висновок, що Україна з кожним роком поступово нарощує інтенсивність (5,4 млрд. дол. США у 2016 році), проте ще не здатна конкурувати зі світовими лідерами [18].

Аналізуючи рівень відкритості національної економіки, а саме показник прямих іноземних інвестицій (рис. 3.5) в Україну можемо побачити, що до десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 83,1% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 11 млрд дол., Нідерланди – 5 млрд дол., Німеччина – 5,4 млрд дол., Російська Федерація – 4,6 млрд дол., Австрія – 2,6 млрд дол., Велика Британія – 1,9 млрд дол., Віргінські Острови (Брит.) – 1,8 млрд дол., Франція – 1,5 млрд дол., Швейцарія – 1,5 млрд дол. та Італія – 1,15 млрд дол.

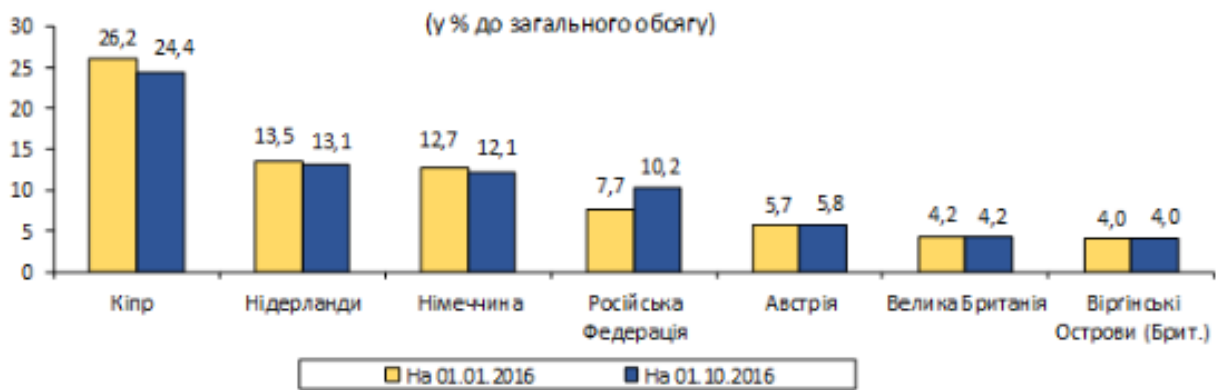

Рис.3.5. Розподіл прямих інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами у 2016 році [19]

Державна служба статистики повідомляє, що обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну за 2016 рік зросли на 6,2%. Іноземні інвестори вклали в економіку України 3,8 млрд.дол.США [19]. Це свідчить про зростання зацікавленості іноземних держав до України, як потенційного партнера.

На сьогоднішньому етапі розвитку Україна не може конкурувати з розвиненими країнами світу. У 2015 році Всесвітній економічний форум склав рейтинг країн за показником економічної конкурентоспроможності, який містить 114 показників для 140 країн світу. У цьому рейтингу Україна посіла 79 місце, що на 3 пункти гірше від попереднього року [20].

Також американський дослідницький центр The Heritage Foundation і газета The Wall Street Journal склали рейтинг країн відносно індексу економічної свободи у 2015 році. В цьому рейтингу позиції нашої держави погіршилися на 7 пунктів. Тепер ми посідаємо 162 місце із 178 країн світу і відповідно до класифікації є країною з репресивною економікою, яка у рейтингу стала сусідом Болівії (163 місце) і Бірми (161 місце) [20].

У рейтингу «Doing Business-2016», що був складений Світовим банком, Україна посіла 83 місце серед 189 країн світу. У цьому рейтингу проводиться оцінка за такими напрямками, як реєстрація підприємств, отримання дозволу на виробництво, підключення до системи електричних систем, реєстрація власності (табл.3.1). Наша держава перебуває у рейтингу між Саудівською Аравією (82 місце) і Брунеєм (84 місце) [21].

Таблиця 3.1

Позиція України за індикаторами рейтингу «Doing Business-2016» [21]

Індикатори ведення бізнесу	DB-2016 рейтинг	DB-2015 рейтинг	Зміни у рейтингу
Реєстрація підприємств	30	70	40 ↑
Отримання дозволів на будівництво	140	139	-1
Підключення до системи електропостачання	137	138	1 ↑
Реєстрація власності	61	64	3 ↑
Отримання кредитів	19	17	-2
Захист міноритарних інвесторів	88	87	-1
Оподаткування	107	106	-1
Міжнародна торгівля	109	109	Без змін
Виконання контрактів	98	98	Без змін
Вирішення неплатоспроможності	141	141	Без змін

Індекс людського розвитку – це інтегральний показник, що розраховується щороку для міжнародного порівняння і визначення рівня життя, грамотності, освіченості і довголіття як основних характеристик людського потенціалу. Розробляє такий індекс Організація Об'єднаних Націй. Згідно з індексом наша держава посідає 83 місце серед 187 країн світу [22]. Такого показника вдається досягати за рахунок високого рівня освіти населення.

У 2015 році Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Корнелльським університетом та міжнародною бізнес-школою Insead було складено рейтинг за показником глобального інноваційного індексу. Згідно з цим індексом з урахуванням 79 показників у 2015 році наша держава посіла 64 місце серед 141 країн світу. Цей рейтинг вкотре підтверджує, що Україна має чималий інноваційний потенціал, який недостатньо використовується[23].

Індекс сприйняття корупції -2014 є щорічним рейтингом держав світу, що відображає оцінку рівня сприйняття корупції аналітиками і підприємцями за десятибальною шкалою. Складається рейтинг компанією Transparency International з 1995 року. На сьогодні Україна посідає 142 місце серед 175 країн світу, що характеризує відсутність ефективних змін у 2014 році у боротьбі з корупцією[24].

Для України важливо розробити свої принципи державної глобалізаційної політики, яка б враховувала співвідношення геостратегічних сил на глобальному просторі та чітко визначала своє місце та роль в ньому.

ВИСНОВКИ

В результаті виконаної роботи слід зробити такі висновки:

1. Сутність глобального розвитку людства полягає у поширенні взаємозалежностей у розвитку всіх суспільств нашого часу, що зумовило зростання розвитку зв'язків між ними і посилило значення кожної країни у світовому співтоваристві. Встановлено, що основними концепціями глобального розвитку є: концепція «нової філософії глобального розвитку», концепція шести «ліній розломів» С. Хантінгтона та концепція управління процесами К. Кільюнена.

2. Було встановлено, що методологія вимірювання глобального розвитку визначається у наступних підходах: апологетичний підхід, функціональний підхід та технологічний підхід.

3. Наступним завданням було вивчити основні напрями глобального розвитку сучасного суспільства. Основними тенденціями глобального розвитку у соціально-економічній сфері є: виникнення глобальних ринків, створення глобальної економіки, інтернаціоналізація виробництва, розвиток міжнародної економічної інтеграції, посилення відкритості національних економік, збільшення кількості транснаціональних компаній.

4. В ході роботи, було встановлено, що міжнародне регулювання глобального розвитку здійснюють: Світова організація торгівлі, міжнародні кредитно-фінансові інститути, міжнародні валютно-фінансові організації та міжнародні організації регулювання світового ринку праці.

5. Провівши аналіз сучасного стану України та її місця і ролі, варто зробити висновок, що для повноцінної участі нашої держави в глобалізаційних процесах їй потрібно пройти ряд перетворень.

Таким чином всі поставлені завдання в ході курсової роботи були виконані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Коппель О. Міжнародні системи і глобальний розвиток / О. Коппель// Вісник соціально-економічних досліджень. –2008. –№3. –С.84.
2. Huntington S. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order / Samuel Huntington// International Politics – 2008. – 16 с.
3. Giddens A. Europe in the Global Age / Anthony Giddens // Polity Press. – 2007. –С.12-13
4. Соснін О. В. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток / О. В. Соснін, В. Г. Воронкова, О. Є. Постол. // Коло. – 2015. – №2. – С.55-58
5. Куцик П. О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку/ П. О. Куцик, О. І. Ковтун, Г. І. Башнянин // Видавництво Львівської комерційної академії. – 2015. –№2. –С.60-63
6. Globalization and Internationalization [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.phil.muni.cz/ped/ECOLAB/eng/modules/docs/internationalization-and-globalization-theory.doc>.
7. Стрельбіцька Н. Актуальні проблеми становлення та розвитку українського єврооблігаційного корпоративного ринку/ Н. Стрельбіцька, Л. Гаврилю-Єнсен. // Вісник ТАНГ. –2004. – С.5
8. Development resource flows [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://data.oecd.org/drf/total-official-and-private-flows.htm>.
9. Monika W. Role of transnational corporations in the international trade [Електронний ресурс] / Wyrzykowska Monika – Режим доступу до ресурсу: <http://www.etsg.org/ETSG2010/papers/Wyrzykowska.pdf>.
10. Кухтик С. В. Трансформація держави під впливом глобалізації / С. В. Кухтик.// Економіка України. –2015. –С.35.
11. Trade and development [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/devel_e.htm.

12. InternationalBankforReconstructionandDevelopment [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.worldbank.org/en/about/what-we-do/brief/ibrd>.
13. Ковальова Г. П. Україна у світових глобалізаційних процесах: виклики і відповіді. / Г. П. Ковальова, В. О. Даніл'ян. //Науковий вісник. – 2015. –№45. –С.232-235.
14. Воронкова В. Г. Місце і роль України в глобалізаційних процесах сучасності / В. Г. Воронкова.//Гуманітарний вісник. –2009. –№37. –С. 25-28.
15. Солонінко К.С. Інтеграційна політика України: інституційні аспекти / К.С. Солонінко // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. - № 4 (54), 2010. – С. 299-301
16. Migrationprofile:Ukraine [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/migration_profiles/Ukraine.pdf
17. The World Bank [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.МКТР.CD?end=2016&locations=UA&start=2016&view=map>.
18. Огляд грошових переказів в Україну в 2016 році [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208358>.<http://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ua.112.ua/ekonomika/obsiahypriamykh-inozemnykh-investytsii-v-ukrainu-za-9-misiatsiv-2016-roku-zrosly-na-62-derzhstat-352909.html>.
20. Україна у світових рейтингах [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/9160>.
21. A WorldBankGroupFlagshipReport [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:<http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>.
22. HumanDevelopmentReport 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>.

23. TheGlobalInnovationIndex 2015 [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2015-v5.pdf>.

24. CorruptionPerceptionsIndex 2015 [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: https://www.iaca.int/images/news/2016/Corruption_Perceptions_Index_2015_report.pdf.

ДОДАТКИ ДОДАТОК А

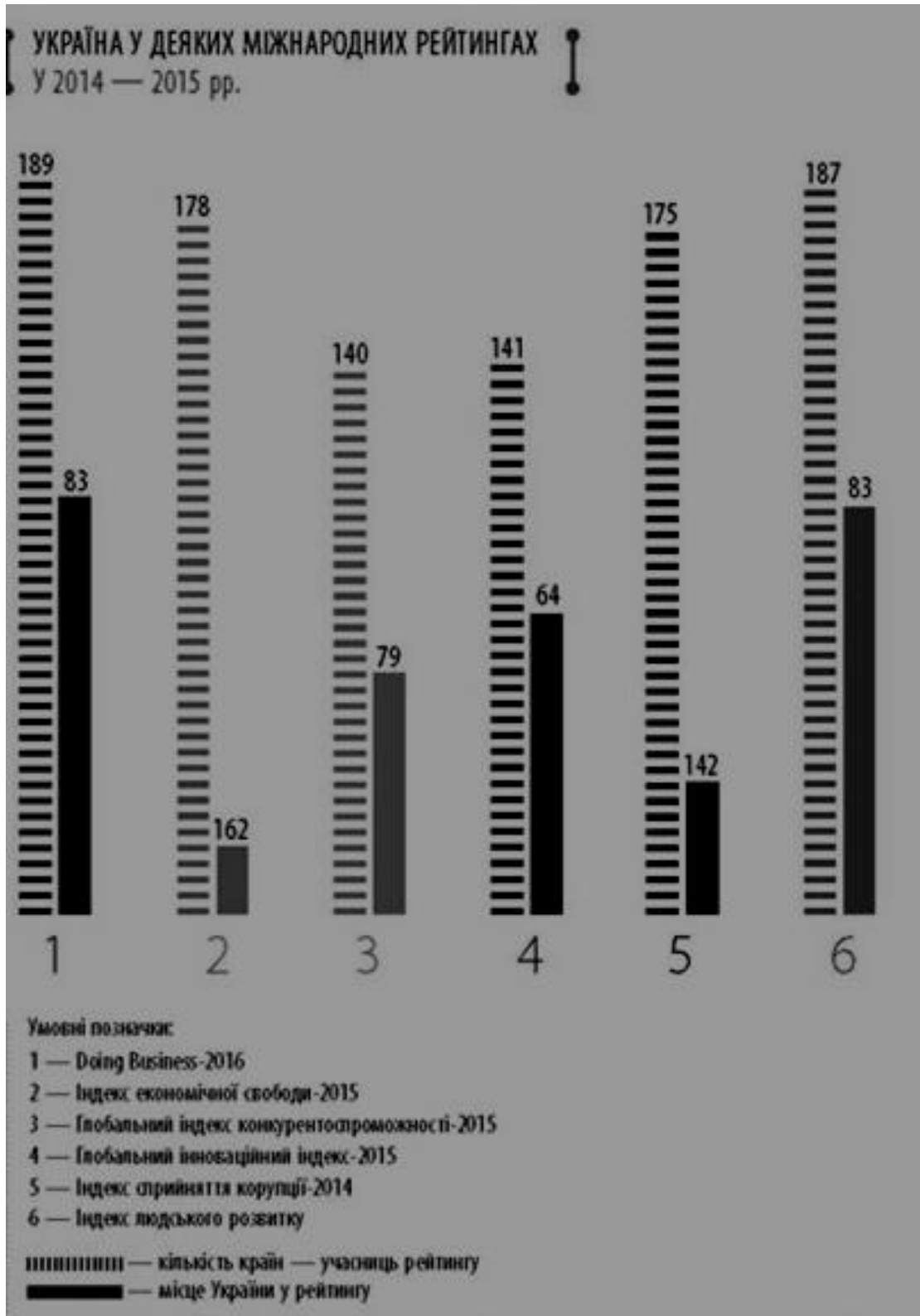

Рис. А.1. Україна у деяких міжнародних рейтингах[17].